

Юрченко-Шеховцова Т. І.,
кандидат психологічних наук,
науковий співробітник наукової лабораторії з проблем
психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень,
Національна академія внутрішніх справ,
м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

У юридичній психології виокремлено декілька підходів до проведення професійно-психологічної підготовки: психологічна освіта відповідно до завдань професійної діяльності, яку здійснюють на підставі психологічних дисциплін; морально-психологічна підготовка як підготовка працівників правоохоронних органів до діяльності в екстремальних ситуаціях, зміст якої спрямований на формування психологічної, емоційно-вольової стійкості особистості; професійно-психологічна підготовка до правоохоронної діяльності та вирішенню конкретних службових завдань, яка реалізується в умовах навчальної діяльності та на практиці [1, с. 25].

Сучасні дослідники [2] вважають, що з метою реалізації психологічної підготовки поліцейських Національної поліції України доцільно проводити практичні заняття з використанням інтерактивних технологій і методів навчання (тренінгів, ділових ігор, психодрам, бренстормінгів, кейсів, відпрацювання смуг перешкод тощо).

Розгляд практичних ситуацій, або кейс-метод, є одним із методів активного навчання для формування навичок аналізу проблеми й підготовки рішень [3, с. 432].

Кейс-метод (з англ. – випадок, ситуація) – це розгляд ситуації чи конкретного випадку, ділова гра; детальне дослідження реальної або штучно сконструйованої професійної ситуації з метою виявлення проблеми та причин, що спричинили її, а також пошук оптимального й оперативного розв'язання.

Дослідники [4, с. 179] виокремлюють такі види кейсів:

- ілюстративні навчальні ситуації-кейси, мета яких – на конкретному практичному прикладі опанувати алгоритм прийняття правильного рішення в певній ситуації;
- навчальні ситуації з формуванням проблеми – це кейси, які описують ситуацію в конкретний період часу, де чітко формулюють проблеми. Мета полягає в діагностуванні ситуації та самостійному прийнятті рішення за цією проблемою;
- навчальні ситуації без формування проблеми – це кейси, що описують складнішу, ніж у попередньому варіанті, ситуацію, де проблема чітко не виявлена, а надана в статистичних даних, оцінках суспільної думки. Мета – самостійне виявлення проблеми, пошук альтернативних шляхів її розв'язання з аналізом наявних ресурсів;
- прикладні вправи – це кейси, що описують конкретну ситуацію, коли необхідно шукати вихід з неї. Мета – пошук шляхів розв'язання проблеми.

Метою використання зазначеного методу є навчання правоохоронців правильно вирішувати ситуації, що постають у процесі опанування основ професійної

діяльності, а завданнями – формування вмінь встановлювати причиново-наслідкові зв'язки, творчо мислити, самостійно вирішувати професійні ситуації тощо.

За допомогою кейс-методу можливо:

- ✓ застосовувати в практичній ситуації отримані теоретичні знання;
- ✓ активізувати засвоєння знань і накопичення певного багажу практичної інформації;
- ✓ сприяти розвитку комунікативних навичок (уміння підтримувати дискусію, переконувати, слухати опонентів, обстоювати власну позицію, аргументувати протилежну думку тощо);
- ✓ розвивати навички оцінювання поведінки людей;
- ✓ розвивати навички аналізу ситуацій, діагностування та прийняття рішень, які надають можливість їм бути успішнішими під час розв'язання схожих проблем у своїй професійній діяльності;
- ✓ розвивати творчі навички.

Кейс передбачає опис професійної ситуації, представленої здебільшого в письмовій формі. Дані ситуації, з одного боку, мають відповідати завданням професійного навчання, бути максимально наближеними до дійсності, з іншого – повинні бути дібрані так, щоб можна було використовувати різні варіанти вирішення. Матеріалом для кейса може бути стаття із журналу, газети чи інтернету, відеозапис, телефонна розмова тощо. Зміст кейсів періодично коригують залежно від змін, які відбуваються в професійній та соціальній дійсності. Різні варіанти розв'язання виявленої проблеми мають бути розглянуті усебічно й на одному рівні, тобто робота над кейсом не повинна зводитися до визначення «правильного» чи «неправильного» рішення. Під час дискусії з розгляду варіантів вирішення ситуації слід проаналізувати наявні варіанти, оцінити їх вірогідність й ефективність у запропонованих умовах [3, с. 434].

Кейс-методи можна використовувати для проведення соціально-психологічного тренінгу. Розглянемо схему проведення тренінгу.

Підготовчий етап

Завдання для експерта/викладача/психолога на цьому етапі:

1. Розробка кейса.
2. Розробка сценарію заняття.
3. Визначення списку використаних джерел і завдань (може не бути) для підготовки поліцейських.
4. Визначення мікрогруп.

Завдання для учасників/поліцейських на цьому етапі:

1. Ознайомлення із запропонованою літературою.
2. Самостійна підготовка.

Основний етап:

Завдання для експерта/ведучого/викладача/психолога на цьому етапі:

1. Розподіл на чотири групи по 4–6 осіб. Три групи контрольні (не більше ніж 4 особи), одна експертна.
2. Організація попереднього обговорення кейса. Проводиться опитування щодо розуміння змісту кейса, однак варіанти вирішення не обговорюють.
3. Обговорення ролей.
4. Керівництво груповою роботою.
5. Організація презентацій рішення кейса.
6. Організація обговорення з експертною групою.
7. Керівництво груповою роботою контрольних мікрогруп.

8. Організація підсумкового обговорення, яке починається з виступу експертної групи, відповіді на запитання експертів.

9. Організація загальної дискусії, обговорення отриманих рішень.

Завдання для учасників/поліцейських на цьому етапі:

1. Самостійне ознайомлення із вмістом кейса.

2. Надання відповідей на запитання експерта/викладача, зустрічні запитання до експерта/викладача, отримання додаткової інформації.

3. Розподіл ролей у мікрогрупах.

4. Підготовка рішення кейса кожною контрольною групою (тривалість якої залежить від складності проблеми – від 10 до 20 хв.).

5. Презентація рішення кейса в рольовому виконанні кожної контрольної мікрогрупи.

6. Підготовка питань експертною групою для кожної з контрольних груп, формування експертної думки.

7. Перегляд матеріалів відеофіксації кожної презентації контрольними мікрогрупами.

8. Відповіді на питання експертів, заслуховування їхньої позиції.

9. Обговорення заперечень, обґрунтування власної позиції, розроблення спільного резюме.

Підсумковий. Узагальнення отриманих результатів і набутих знань під час роботи над кейсом.

Використання кейс-методу сприятиме підвищенню рівня професійної та психологічної готовності працівників правоохоронних органів; формуванню здатності попереднього аналізу ситуації, без чого неможливо проектування та прийняття ефективних рішень.

Список використаних джерел

1. Коноплева И. Н., Калягин Ю. С. Формирование правосознания и личности юриста в ВУЗЕ. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2010. № 3 (42). С. 25–28.

2. Барко В. І., Остапович В. П., Барко В. В. Напрями вдосконалення професійної психологічної підготовки поліцейських Національної поліції України. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*. 2018. № 4 (14). С. 9–18. DOI (Issue): <https://doi.org/10.31108/2018vol14iss4>.

3. Мальцева Т. В. Использование интерактивных методов обучения в обучении сотрудников полиции. *Полицейская деятельность*. 2013. № 6. С. 429–441. DOI: 10.7256/2222-1964.2013.6.10448. URL: http://www.nbpublish.com/library_get_pdf.php?id=26892

4. Ханин С. В. Использование кейс-метода как метода интерактивного обучения в преподавании курса «История органов внутренних дел». *Вестник Нижегородской академии МВД России*. 2013. № 24. С. 177–180. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/ispolzovanie-keys-metoda-kak-metoda-interaktivnogo-obucheniya-v-prepodavanii-kursa-istoriya-organov-vnutrennih-del>